

Önbizalom, magabiztosság – Chanuka belső, lelki harca

Közelednek Chanuka napjai, amikor a szírgörög uralom ellen vívott szabadságharcunkra emlékezünk.

Bölcseink így foglalják össze röviden az elnyomás mibenlétét:

„Írjátok egy ökörnek a szarvára, hogy nincsen részetek Izrael Istenében” (Berésit Rábá 2:4)

Mit jelent ez a szokatlan szimbolizmus?

Első pillantásra vallásellenes rendelkezés, ami a korszak fő jellemzője volt. De miért éppen egy ökör szarvára kell írni?

A szarv (héberül *keren*) a dicsőség szimbóluma. Aki felemeli a szarvát, az büszke. Akinek a szarvára azt írják, hogy „nincs része Izrael Istenében”, az nem büszke. Ez a zsidó önbizalomnak és az öntudatnak a megtörési kísérlete.

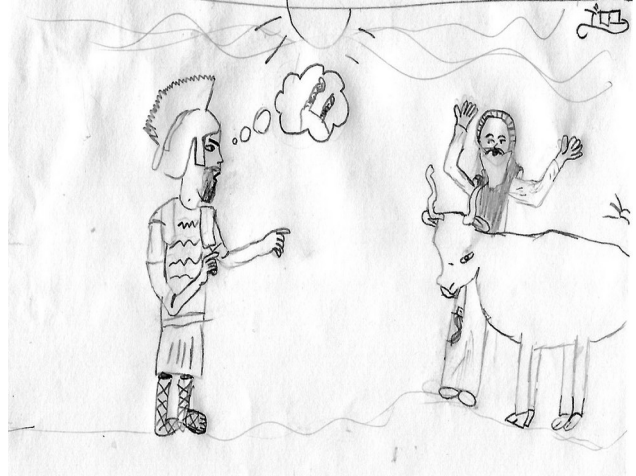
Ha „részünk van Izrael Istenében”, akkor fontosak és jelentősek vagyunk. Hiszen az Örökkévaló nagy, és ha nekünk közünk van Őhozzá, akkor az azt jelenti, hogy mi is nagyok vagyunk.

Csak az „öntelt” ember lehet igazán szerény – a büszkeség-paradoxon

Mindez rávilágít arra, ami az egyik legkülönlegesebb, legegységesebb jellemzője az *önbizalom* tulajdonságának. Ez pedig az önellentmondásossága.

Nevezetesen: igazán szerény az tud lenni, akinek erős az önbizalma. Fordítva: akinek gyenge az önképe, éppen azt fenyegeti a leginkább a „túlkompenzálás” veszélye.

Mivel nincs meg a belső ereje, igényelni (sőt, gyakran kikövetelni!) fogja a külső elismerést. Ezért – kívülről szemlélve – ő fog a leginkább gőgösnek és büszkének látszani.

Farnadi-Jerusálmi Temima rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

Ez a fajta szélsőséges jellemző nem érvényes semelyik másik tulajdonságra. Például ha valaki haragos, akkor az a tökéletes ellentéte a nem-haragosnak, a nyugodtnak. A tulajdonság két szélsőséges állapota (haragos és nyugodt) nem fed át egymással.

Az önbizalom azonban igenis képes arra, hogy erősítse a szerénységet. Hiszen ha én tisztában vagyok a saját értékemmel, akkor annál könnyebb számomra mások megtisztelése. Hiszen az, hogy megtiszteltem őket, vagy „visszaveszek” a saját egómból, az nem sérti a saját, erős önbecsülésemet.

Chanuka ünnepe löketet ad az öntudatnak és az önbizalomnak. Nyolc napon át gyertyákat gyújtunk, összejövünk és megerősödünk a zsidóságunkban. Még azok is, akik egyébként egész évben nem a Tóra fényében élnek.

József megőrzi az önbecsülését

Ezért amikor azt tapasztaljuk, hogy a külső erők meg akarják törni az önértékelésünket (ahogyan a görögök akarták tenni a rendeleteikkel), akkor ezt ellensúlyozzuk, és erősödünk meg belülről.

A téli, sötét és hosszú éjszakában meggyújtott aprócska gyertyák fényességet és reményt hoznak a sötétségbe. Ugyanígy, ha az ember saját magában megerősíti az

önbizalmat, és a saját értékével tisztába kerül, akkor képes annyira megerősödni, hogy minden kívülről érkező erőnek ellenálljon.

Rövidesen felolvassuk a Tórából József történetét. Józsefet Potifárné erkölcstelen viselkedéssel vádolta, miközben ő maga volt az erkölcstelen. A Midrás¹ azt mondja, hogy az alábbi zsoltár arról szól, ahogyan Potifárné meghurcolta Józsefet:

„Az alávaló ember szégyenét ne tedd rám”
(Zsoltárok 39:9)

חֲרַפַּת נְבִל אֶל תְּשִׁימֵנִי

Ebben az esetben Potifárné volt az „alávaló ember”. Egy szép magyarázat szerint miközben Potifárné a saját vétkét akarta Józsefre fogni, és emiatt nyilvánosan meghurcolta őt, József ezt a zsoltárt mondta magában.

Pontosan azért, hogy ne hasson rá „az alávaló ember szégyene”, vagyis az a negatív üzenet, amit kívülről akarnak sulykolni saját magáról. Ő tudta, hogy az önbecsülése fontos érték, és megtalálta a módját, hogy hogyan őrizze azt meg az ilyen nehéz körülmények között is.

Mennyire fontos ez az üzenet számunkra a mostani időkben, amikor sokan vannak, akik szívesen mondanának negatív ítéletet a zsidó nép egészéről!

HETISZAKASZ

Mi fán terem a gyűlölet?

A mostani hetiszakaszban Észáv és Jákob hosszú évek után végül találkoznak.

Jákob gyönyörű ajándékokat küld Észávnak azért, hogy kiengesztelje és elfedtesse vele a

haragot és a bosszúvágyat az „ellopott” áldások miatt.

Észáv a nyakába borul és megcsókolja. A Tóratekercsben a „megcsókolja” szó felett

1 Berésit Rábá 88:1

pontokat találunk. Vitatkoznak rajta Bölcséink, hogy mit jelentenek ezek a pontok.

Az egyik vélemény szerint azt, hogy mégsem volt annyira őszinte ez a kitörő szeretet, mint amilyennek tűnt. A másik vélemény azonban azt mondja, hogy annak ellenére, hogy

„általában Észáv gyűlöli Jákobot, most valóban felülkerekedett rajta a szeretete” (Szi-fri Bámidbár 69)

mert ezek az ajándékok valóban annyira meglágyították a szívét.

A megmagyarázhatatlan antiszemitizmus

Ez utóbbi vélemény egy elsőre igen furcsán hangzó, ugyanakkor közismert alapelvet fogalmaz meg, ami számos dolgot megmagyaráz egy zsidó embernek az életében.

„Ismert törvény [halacha], hogy Észáv gyűlöli Jákobot.”

הַלְכָה הִיא בְּדוּעַ שְׂעֵשׂוֹ שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב

Mit jelent az, hogy „törvény”, hogy gyűlölje Jákobot? Azt, hogy ez a világ rendjének az elválaszthatatlan része, velejárója.

Sokan vállalkoztak arra, hogy megmagyarázzák: mi is az oka az antiszemitizmusnak?

Első látásra azt mondhatnánk, hogy az emberek irigykedése. De vajon miért nem más népekre irigykednek? Például az arabokra, a nagy gazdagságuk, olajuk miatt? Vagy a kínaiakra, amerikaiakra a bölcsességük és sikereik miatt?

Ez a kérdés jóval nehezebb mint első pillantásra látszik. Egyrészt lelki szinten nehéz

megemésztenuk, hogy miért kell ennek így lennie, miért irányítja az Örökkévaló a világot így, ha szereti a zsidó népet? Másrészt magát a hatásmechanizmust sem könnyű felderíteni.

A szükséges ellenerő

Bölcséink ezt magyarázzák meg a fenti mondással, hogy ez egy „törvény”. Ezt az Örökkévaló így alkotta. A világ alapjait szabályozó rendszer részévé teremtette.

Hasonló, mindezt kiegészítő tanítást találhatunk a Zsoltárok könyvében:

„Átfordította a szívüket, hogy gyűlöljék az Ő népét.” (Zsoltárok 105:25)

הִפְךָ לָבָם לְשׂוֹנֵא עַמּוֹ

Ami természetesen egy ellentmondás. Hiszen hogy lehetséges az, hogy az Örökkévaló kiválasztja a zsidó népet, azután pedig a többi népet arra ösztönzi, hogy gyűlöljék őket?

De ha körülnézünk és jobban megértjük a körülöttünk történő eseményeket, akkor nagyon is érthetővé válik.

Hiszen ahogyan erősödött az utóbbi hetekben-hónapokban a háború, és az azzal járó zsidóellenes hangulat, tüntetések, azzal párhuzamosan egyre többen kezdtek el zsidó identitásukban megerősödni, a zsidóság felé fordulni, zsinagógákba járn².

Még a mi kis közösségünkben is érezhető – kicsiben – ez a megerősödés.

2 Amid War, Terror and Antisemitism, Survey Reports Spiritual Awakening of American Jewry, Crownheights.info, 2023. november 9.

Sőt: egyes beszámolók szerint még az arabok körében is egyre többen fordulnak a zsidó nép felé szimpátiával³.

Önjelölt ítélok ítélete

További mély megértést nyerhetünk a témában ha azt is hozzávesszük, hogy Észáv Jichák „kedvenc” fia. Míg Ábrahám szimbolizálja a *cheszedet*, vagyis az irgalmasságot, jótékonytágot, addig Jichák a *din*, vagyis az ítélet és a szigorúság szimbóluma.

Ezért Észáv, Jichák fia az, aki a szigorúság eszköze az Örökkévaló kezében. Mintegy „Damoklész kardjaként” lebeg felettünk: ha nem megfelelően teljesítjük a feladatunkat, akkor ő ellenünk fog fordulni, ítélkezni és ártani fog.

Fontos megjegyezni: itt nem arról van szó, hogy ezeknek az embereknek nincsen szabad választása! Hanem arról, hogy azok, akik a korábbi cselekedeteik és gondolataik alapján megérdemlik, azok kiválasztják saját magukat erre a büntető (és később: büntetett) szerepre.

„Aki azért jön, hogy megtisztuljon, annak segítenek. Aki viszont azért jön, hogy tisztá-

talanná válhasson, azelőtt ajtót nyitnak.” (Jomá 38b)

Amikor a Tórát elővesszük, akkor ezt olvasuk:

„Amikor elindult a frigláda, így szólt Mózes, szaladjanak szét gyűlölőid” (Mózes 4., 10:35)

Bölcseink magyarázata szerint itt „az Örökkévaló gyűlölői” kifejezés a zsidó nép gyűlölőire vonatkozik (ld. Rási). Eszerint azok válnak antiszemitává, akik eleve nem jó úton haladnak erkölcsi értelemben.

Ezt a saját szemünkkel is megtapasztalhatjuk, amikor másokkal érintkezünk. Arra figyeljünk: ki, miről, mit hajlandó elhinni és mit nem? Normális esetben nagyon abszurd vádakat nem hiszünk el egykönnyen egy ártatlan emberről.

Ha azonban az illetőről már valamiért eleve nem vagyunk olyan jó véleményen, akkor igenis elhiszük. Az antiszemitizmus is így működik. Aki képes a zsidókról koholt képtelen vádakat elhinni, az ezzel azt bizonyítja, hogy a szíve eredetileg sem volt tiszta.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 15:36-ig.

Szombat kimenetele: 16:46.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:21-ig.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb:

JÖVŐ HÉTEN, December 9-én, szombat reggel 9 órakor, Chanuka / Vájésev szombatján.

Sábát sálom! Gut sábesz!

³ Record number of Arab Israelis feel part of Israel following Hamas attacks, TheJC.com, 2023. november 10.